

Quickscan

Stimulans Technologische innovaties

Zorg, Welzijn & Sociaal Werk

Technologische innovaties in het sociaal werk

Het sociaal werk kent vele diverse doelgroepen "van 0-100 jaar" en werkgebieden, zoals welzijn(swerk), schoolmaatschappelijk werk, schuldhulpverlening, opbouwwerk, jongerenwerk, ouderenwerk (Kamp, Omlo, Pelt, & Engbersen, 2020). Hoewel er in zorg én welzijn in toenemende mate interprofessioneel en integraal wordt gewerkt, betekent dat niet dat verschillen in domeinen, opleidingen, werkzaamheden, taakopvatting en vaktaal zijn verdwenen. De term 'welzijn' komt in de opleidingen sociaal werk en in de beschrijving van beroepsidentiteiten niet voor. Het ligt dan ook voor de hand dat de sociaal werker of social worker zich niet snel aangesproken voelt door publicaties die gericht zijn op zorg of welzijn.

De naamsbekendheid van 'zorgtechnologie' is inmiddels vele malen groter dan de naamsbekendheid van de term 'sociale technologie', terwijl het gedachtengoed van 'technology for social good' internationaal toch ook een lange traditie kent. Technologische vernieuwing in de praktijk van het sociaal werk loopt achter. Het wordt internationaal één van de grote uitdagingen van het sociaal werk genoemd (Cosner Berzin, Singer, & Chan, 2015) omdat het beroep de aansluiting op de leefwereld van doelgroepen dreigt te verliezen.

Stimulans innovatief leren en werken

De domeinnamen van websites die innovaties op dit gebied beogen te stimuleren, gaan veelal over zorg. Ook lijkt het accent in veel zorginnovaties te liggen bij ouderenzorg. Eerdere onderzoeken wezen uit dat sociaal werkers (c.q. jeugdprofessionals) wel zien dat digitalisering de samenleving verandert, maar 'onbekend maakt onbemind' (Hintzen, 2018) (Nieuwboer, 2015). Het zorgdomein wordt herkenbaar gestimuleerd tot het uitproberen en adopteren van innovaties. Ondersteunende websites geven soms aan ook het domein van welzijn te bedienen. Dat roept de vraag op:

Zijn organisaties en netwerken, die technologische innovatie in zorg en welzijn stimuleren, herkenbaar voor en dienstbaar aan het sociaal werk in Nederland?

Werkwijze Quickscan

In deze Quickscan hebben we 6 gevonden websites voor technologische innovatie in zorg en welzijn doorgelicht op 10 aspecten van herkenbaarheid voor het sociaal werk. Als een aspect voorkomt, krijgt de website een punt. Op die manier kan een website 10 punten behalen. Echter, wanneer een bepaalde functionaliteit (zoals een database of zoekfunctie) niet op een website geboden wordt, kan het punt ook niet behaald worden. De websites zijn geselecteerd vanuit zoekopdrachten met een gangbare zoekmachine. Er zijn geen soortgelijke websites voor sociaal

werk gevonden. De quickscan is door twee onderzoekers uitgevoerd, in september 2020. De scores zijn in tabelvorm toegevoegd (p. 2).

Resultaten

De scores variëren van 2 tot 8 (van 10). Geen van de website behaalt de maximale score. De websites Zorginnovatie, Zorg van nu en Zorg voor innoveren bieden de meeste herkenbaarheid voor sociaal werkers, wanneer zij de website eenmaal bezoeken én zich herkennen in de term 'welzijn'. Echter, de mogelijkheden voor sociaal-technologische innovaties in de breedte van taken, doelgroepen en werkwijzen van het sociaal werk zijn niet zichtbaar op de websites.

Conclusie

De quickscan laat zien dat het sociaal werk over het algemeen niet expliciet wordt genoemd op deze innovatie-websites. Sociaal werkers, die werkzaam zijn in welzijnswerk, de ouderenzorg of zorg aan huis, kunnen zich beter herkennen in de websites dan alle andere sociaal werkers. Het brede sociaal werk wordt niet goed bediend met deze websites.

Aanbevelingen

1. Nader onderzoek doen om een beter beeld te krijgen.
 - a. De quickscan is als desk research uitgevoerd. Een onderzoek onder sociaal werkers zelf zou moeten uitwijzen of de aannames over herkenbaarheid kloppen.
 - b. De quickscan is beperkt tot innovatie-websites. Deze zou, voor een goed beeld over stimuleringsmaatregelen, uitgebreid kunnen worden naar subsidie-programma's.
 - c. De quickscan is tamelijk grofmazig. Zo is 'alle doelgroepen, inclusief hun diversiteit, naast ouderen' als criterium genomen. Maar het ligt voor de hand dat er in het brede jongerenwerk een ander innovatiepotentieel is dan bijvoorbeeld in de schuldhelpverlening. En dat diverse doelgroepen binnen het brede sociaal werk ook verschillende innovatiebehoeften hebben. Dit vraagt om verfijning.
2. Betere ondersteuning van het sociaal werk door stimuleringsmaatregelen voor technologische innovatie. Opties zijn, bijvoorbeeld:
 - a. Namen van bestaande websites aanpassen; sociaal werk includeren
 - b. Meer innovaties, die kenmerkend zijn voor het sociaal werk, opnemen
 - c. Specifieke, stimulerende, innovatiemaatregelen voor het sociaal werk nemen (programmeren)

Van zorgelijke conclusie naar actie!

Ondanks de zorgelijke conclusie dat het sociaal werk zich, op het eerste oog, niet herkent in de websites die innovaties in zorg en welzijn moeten stimuleren, zijn er ook enkele lichtpuntjes. Het sociaal werk in Nederland is, zeker sinds de corona-lockdown in het voorjaar van 2020, doordrongen van de noodzaak voor technologische innovatie (m.n. communicatie op afstand in combinatie met on-site werken). Bovendien zijn, in de achterhoede van de innovatiebeweging, lessen te leren uit stimuleringsprogramma's voor zorginnovatie. Daardoor kan de inhaalslag mogelijk sneller verlopen.

De noodzaak om sociale technologie serieus te nemen kent vier redenen:

- sociale professionals en inwoners gaan op andere manieren met elkaar om
- door technologie kunnen andere sociale oplossingen worden gevonden
- digitalisering maakt hulp en ondersteuning toegankelijker
- digitalisering kan ook tot kwetsbaarheden leiden waar sociaal werk ondersteuning moet bieden

De doelgroepen, werkwijzen en functies van het sociaal werk zijn ten dele wezenlijk anders dan van de gezondheidszorg. Zo gaat het bij sociaal werk bijvoorbeeld naast individueel ook om collectief werken en naast hulpverlening ook om ondersteunen en activeren (LOO's, 2017).

Programmering sociale technologie

Onlangs heeft de branche-vereniging Sociaal Werk Nederland de [Expeditie Sociale Technologie](#) gestart om de verbinding tussen sociaal werk en technologische innovatie in kaart te brengen. Dit is een eerste landelijke verkenning. Voor duurzame innovatie op het gebied van sociale technologie is expliciete aandacht, tijd en financiering nodig. Dit vergt een zorgvuldige, meerjarige, programmering.

ANALYSE WEBSITES TECHNOLOGISCHE INNOVATIE IN ZORG EN WELZIJN

	<u>Zorg van nu</u>	<u>Zorg voor innoveren</u>	<u>Coalitie Digivaardig in de zorg</u>	<u>Anders werken in de zorg</u>	<u>Zorg thuis</u>	<u>Zorginnovatie</u>
Sociaal werk/social work wordt in de URL benoemd	0	0	0	0	0	0
De term sociaal werk is vindbaar met de zoekfunctie	0	X	/	0	0	0
Een variant op de term sociaal werk is vindbaar met de zoekfunctie*	X	X	/	X	X	X
De term preventie of zelfzorg is vindbaar met de zoekfunctie	X	X	/	0	X	X
De site bevat informatie die voor de sociaal werker direct als relevant wordt herkend	X	X	X	X	0	X
In het colofon wordt expliciet toegelicht dat de site mede gericht is op sociaal werk	0	0	0	0	0	X
De informatie richt zich op ouderenzorg, inclusief ondersteuning en preventie	X	X	X	X	X	X
De informatie richt zich op andere doelgroepen van het sociaal werk dan ouderen	X	X	0	0	0	X
Bij een wiki/database kan gezocht worden op sociaal werk/social work	X	0	/	/	/	X
Bij een wiki/database kan gezocht worden op functies van het sociaal werk zoals activeren, faciliteren, voorlichten, ondersteunen of hulpverlening***	X	0	/	/	/	X
totaal	7	6	2	3	3	8

X = ja 0 = nee / = niet van toepassing

*varianten waarop is gezocht: welzijn(swerk), schoolmaatschappelijk werk, schuldhulpverlening, opbouwwerk, jongerenwerk, ouderenwerk. Van deze wordt alleen de term welzijn via de zoekfunctie gevonden.

**andere doelgroepen zoals jeugd, gezinnen, minderheden op het gebied van cultuur, geloofsovertuiging, genderidentiteit of seksualiteit, mensen met een licht verstandelijke beperking, gehandicapten. Deze zijn op de website Zorg van nu met de algemene term 'beperkingen' gevonden en bij Zorginnovatie op diverse termen.

*** varianten waarop is gezocht: ondersteunen, activeren. Deze zijn op de website Zorg van nu gevonden en bij Zorginnovatie (diverse termen).

Enkele details over de websites

Naam	Missie	Verantwoordelijk
Zorg van nu	laat zien wat er nu al beschikbaar is aan zorginnovaties, maar waarvan je misschien niet weet dat het er is of hoe je het gebruikt	Ministerie van VWS
Zorg voor innoveren	wijst zorgvernieuwers de weg door informatie te bieden over innoveren in de zorg en te helpen waar mogelijk	Vijf overheids-organisaties
Coalitie Digivaardig in de Zorg	ondersteunt de samenwerking tussen diverse zorginstellingen, hun medewerkers, en verschillende zorgsectoren ten einde de digitale vaardigheden te verbeteren en op peil te houden	ECP, Platform voor de informatiesamenleving
Anders werken in de zorg	organisaties in de ouderenzorg pakken kansrijke nieuwe technologieën, testen ze in het klein bij één van de deelnemende zorgorganisaties en zetten ze vervolgens op grote schaal in	Zorgorganisaties in Friesland en Noord-Brabant
Zorgthuisnl	behartigt collectieve belangen en geeft leden ondersteuning bij ondernemerschap. Altijd met het oog op professionele en efficiënte zorg	Ondernemersnetwerk met 181 leden (okt 2020)
Zorginnovatie	community voor cocreatie van innovaties in zorg en welzijn	Health Holland, de uitvoerende organisatie van het Topsectorenbeleid Life Sciences & Health

NB. ECP heeft in het najaar van 2020 initiatief genomen tot het maken van websites voor Jeugd en Welzijn.

Disclaimer

De onderzoekers hebben de websites in september 2020 op de genoemde aspecten bekeken en gescoord. Zie je ondanks deze inspanningen een fout, neem dan contact op.

Bronnen

- Cosner Berzin, S., Singer, J., & Chan, C. (2015). Practice innovation through technology in the digital age: A grand challenge for social work.
- Hintzen, A. W. (2018). *Sociale technologie en de kunst van het verleiden*. Maastricht: Yaim.
- Kamp, J. v. d., Omlo, J., Pelt, M. v., & Engbersen, R. (2020). *Sociaal werkers anno 2020. een zwart-wit foto van de beroepsgroep*
- LOO's. (2017). *Landelijk opleidingsdocument sociaal werk*. Den Haag: Landelijke opleidingsoverleggen in het domein sociaal werk.
- Nieuwboer, C. (2015). *Online tools voor de jeugdprofessional: Kansen en knelpunten voor het werken met online tools in het sociaal werk met jeugd en gezin. bevraging onder ruim 200 jeugdprofessionals*. Tilburg: Fontys Hogeschool Pedagogiek.